

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Rijksweg (Wielsbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019A181
Januari 2019 – Januari 2022

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Floortje Heirman, Julie Deryckere

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert BVBA, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	20
1.4.2.1	Landschappelijke situering	21
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	25
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	26
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	27
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	29
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	29
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	38
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	40
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	43
1.5	Synthese	47
2	Bibliografie	49

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 4: Bebouwing langsheen de Rijksweg (© Google Streetview).....	15
Figuur 5: Wegenis richting voormalig serrecomplex, foto genomen vanuit Rijksweg (©Google Streetview).....	16
Figuur 6: Inrijlaan en hoeve in het westelijk deel van het plangebied, foto genomen vanuit Breestraat (© Google Streetview).....	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 9: Synthese van de geplande werken weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt, Opdrachtgever).....	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de profiel hoogteverloop (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 14: Hoogteverloop van west naar oost.	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven met de archeologienota's binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	40

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	41
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	41
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	42
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	42
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	43
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979- 1990 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000- 2003 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008- 2011 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt).....	46

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....20

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Wielsbeke
	Deelgemeente	/
	Postcode	8710
	Adres	Rijksweg 454, 8710 Wielsbeke
	Toponiem	Rijksweg
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 78701 Y _{min} = 178859 X _{max} = 79688 Y _{max} = 179544
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wielsbeke, Afdeling 1, Sectie A, nr: 69f, 69g, 70g, 70h, 70m, 70p, 70r, 70s, 70t, 71b, 191c4, 191d4, 191e4, 191t3, 64l, 64d, 64b, 64c, 60h, 60c, 60k, 59d, 59f, 79c, 119x, 119z, 119y. Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Aaron Willaert (historicus) Julie Deryckere (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend? Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan in een zone bestemd als uitbreiding regionaal bedrijventerrein en bedrijfsondersteunende zone in een groene omgeving¹. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 20,07 ha. De geplande bodemingrepen beslaan een totale oppervlakte van ca. 18,48 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor het stedenbouwkundige handelingen. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het

¹ PRUP Regionaal Bedrijventerrein Breestraat 10/07/2021 (https://bestanden.west-vlaanderen.be/rup/publiek/113_1_RegionaalBedrijventerrein_Breestraat/RUP_30000_213_00113_00001_GP_BG.pdf)

projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

In het verleden werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld voor het terrein te Wielsbeke – Rijksweg (ID 10620). De huidige archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een aanpassing van de geplande werken en uitbreiding van het projectgebied.

Binnen de grenzen van projectgebied Rijksweg Wielsbeke werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

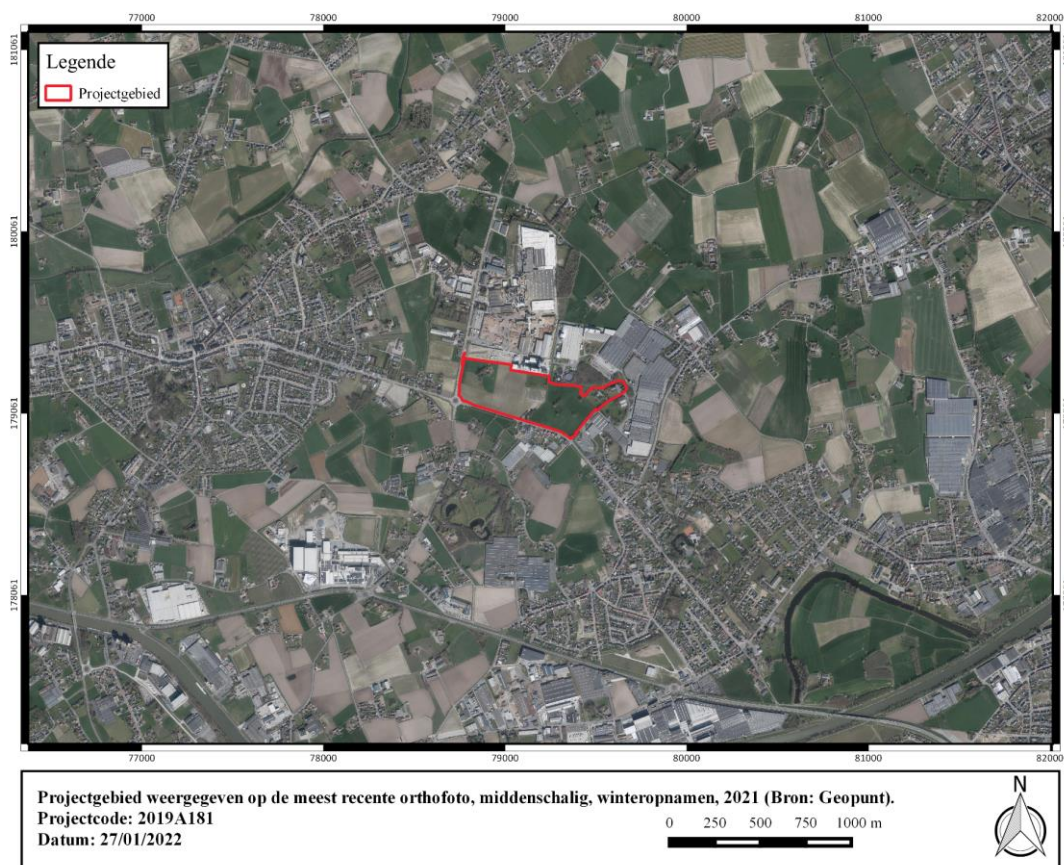

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Wielsbeke, in de provincie West-Vlaanderen. Wielsbeke is gelegen ca. 34 kilometer ten zuidoosten van Brugge, 12 kilometer ten noordoosten van Kortrijk en 30 kilometer ten zuidwesten van Gent. Ten noordwesten wordt de gemeente begrensd door Oostrozebeke, ten noordoosten door Sint-Baafs-Vijve, ten zuidoosten door Sint-Eloois-Vijve, ten zuiden door Desselgem en ten zuidwesten door Ooigem.

Het plangebied is gelegen aan de Rijksweg, tussen de Rijksweg en de Breestraat, ter hoogte van het rondpunt. Het projectgebied omvat de percelen 69f, 69g, 70g, 70h, 70m, 70p, 70r, 70s, 70t, 71b, 191c4, 191d4, 191e4, 191t3, 64l, 64d, 64b, 64c, 60h, 60c, 60k, 59d, 59f, 79c, 119x, 119y en 119z van afdeling 1, sectie A. De zuidelijke en westelijke grens sluiten aan bij respectievelijk de Rijksweg en de Breestraat. Op zo'n 200 m ten westen van het plangebied stroomt de Gaverbeek, op zo'n 270 m ten zuiden de Boonaardsbeek en op 500 m ten noorden de Moerdijkbeek. Het centrum van Wielsbeke is ca. 1 km ten zuidoosten van het projectgebied gelegen.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 20,07 ha.

Het grootste gedeelte van het terrein is momenteel in gebruik als akker en weiland waarbij verspreid enkele bomen en struiken aanwezig zijn. Langs de noordoostelijke zijde van het terrein is een hoeve met bijgebouw, inrit en omringende groenzone bestaande uit dichte vegetatie te situeren. Centraal langs de zuidzijde bevinden zich twee woningen met omringende verharding en aanpalende tuin. Langs de noordoostelijke zijde zijn tot slot nog twee woningen met omringende tuinzone, oprit en enkele bijgebouwen gelegen. De meest oostelijke woning wordt omwijd met een gracht met een oppervlakte van ca. 2990 m². In totaal is ca. 2648 m² van het terrein bebouwd en ca. 4320 m² verhard. Tot voor kort bevond zich daarnaast centraal binnen het plangebied een serrecomplex met inrit vanaf de Rijksweg. Deze zone bestaat momenteel uit braakliggend terrein. Verspreid over de weilanden komen daarnaast nog drie vijvers voor met een oppervlakte van ca. 800, 673 en 283 m². De bebouwing en verharding binnen de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden bedraagt respectievelijk een totale oppervlakte van ca. 1212 en ca. 2120 m².

Figuur 4: Bebouwing langs de Rijksweg (© Google Streetview).

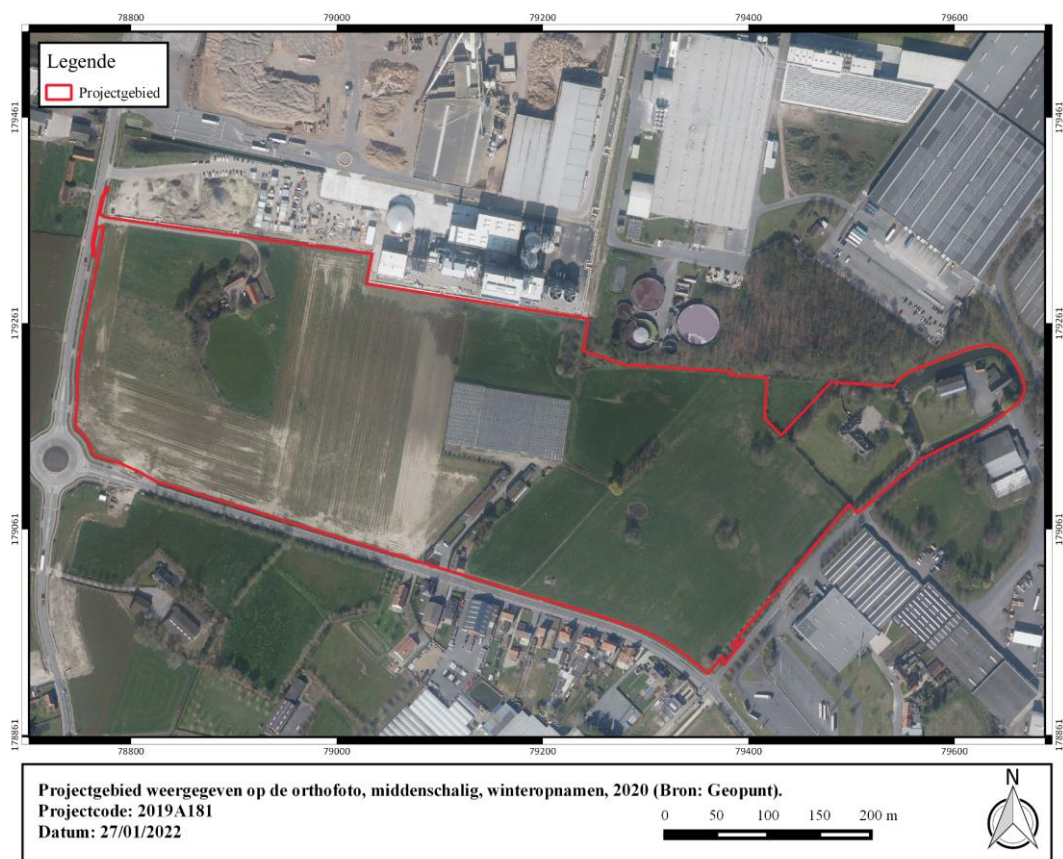

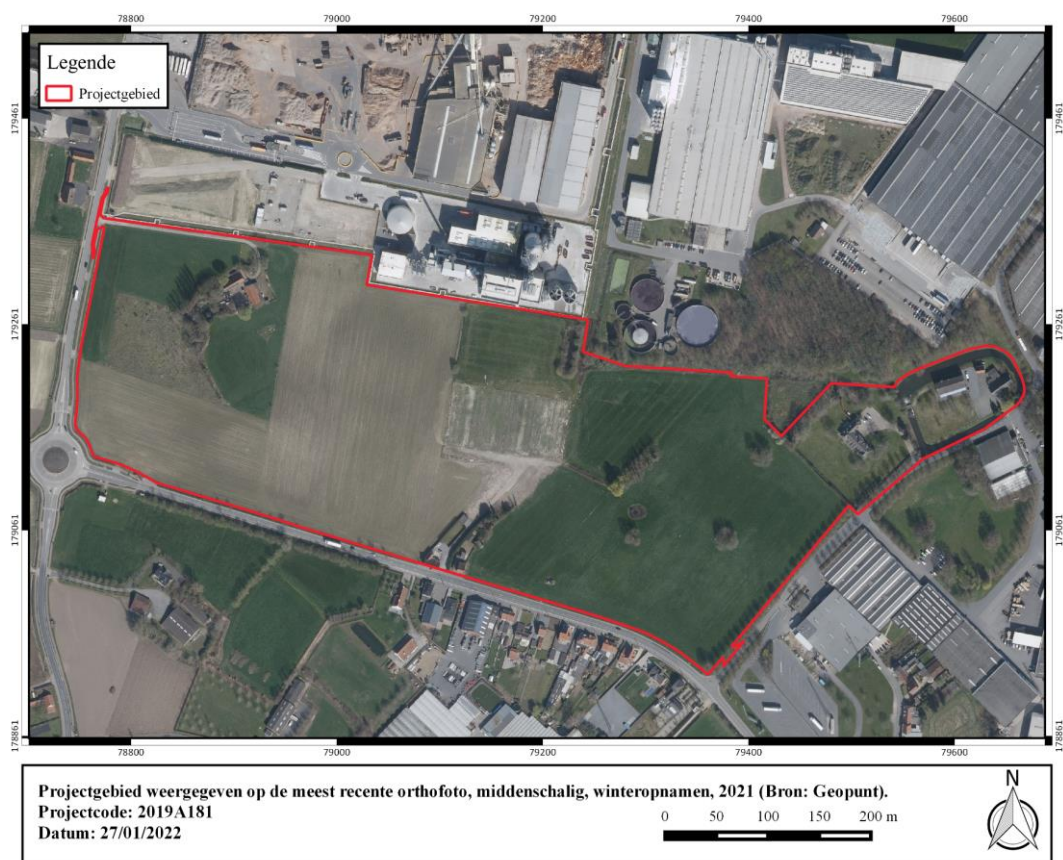
Figuur 5: Wegenis richting voormalig serrecomplex, foto genomen vanuit Rijksweg (©Google Streetview).

Figuur 6: Inrijlaan en hoeve in het westelijk deel van het plangebied, foto genomen vanuit Breestraat (© Google Streetview).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

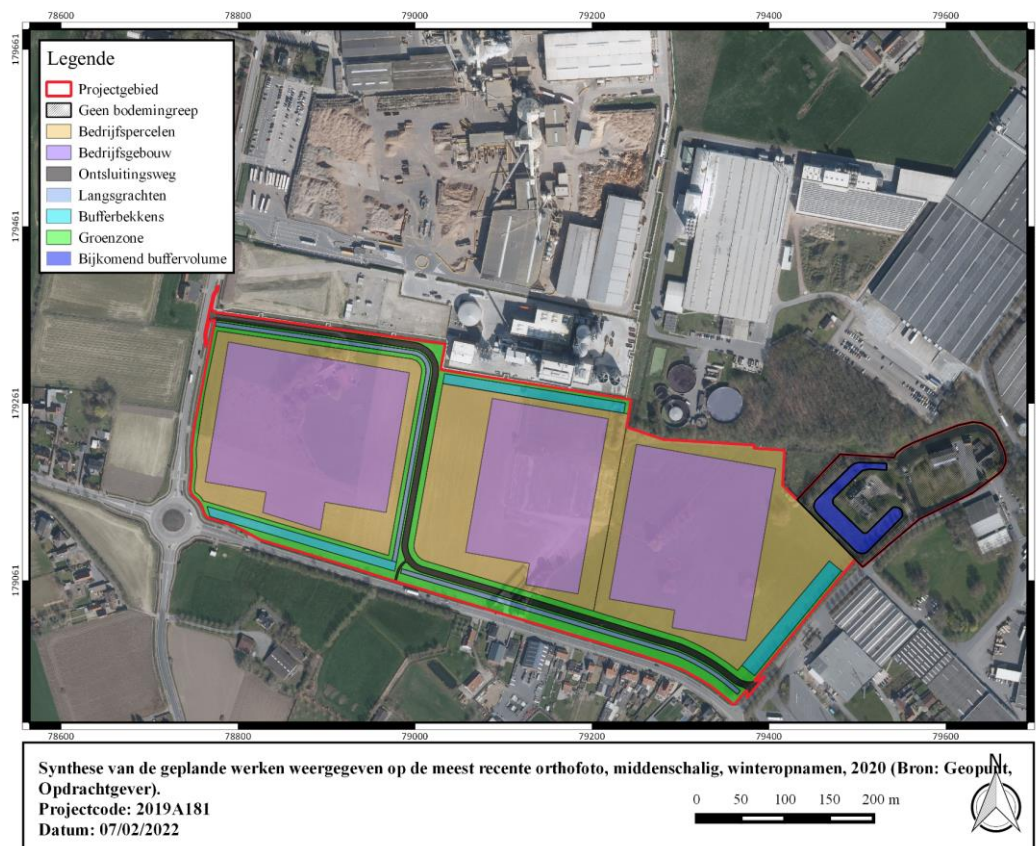
In het verleden werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld voor het terrein te Wielsbeke – Rijksweg (ID 10620). De huidige archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een aanpassing van de geplande werken en uitbreiding van het projectgebied.

De geplande werken beslaan een totale oppervlakte van ca. 18,47 ha. Over een oppervlakte van ca. 1,6 ha zullen geen bodemingrepen plaatsvinden.

Ten eerste plant de opdrachtgever de ontwikkeling van de centrale weilanden tot een logistieke zone bestaande uit drie bedrijfspercelen. De bestaande bebouwing en verharding zal hier verwijderd worden. De waterzones worden gedempt. De zones waarop de nieuwe magazijnen worden opgericht, beslaan een oppervlakte van ca. 4,85 ha, 4,52 ha en 4,95 ha. De bedrijfsgebouwen zullen een maximale oppervlakte beslaan van respectievelijk 3,51ha, 2,50 ha en 3,01 ha. De concrete invulling van de bedrijfspercelen maakt geen onderdeel uit van deze omgevingsvergunningsaanvraag daar dit pas later zal worden uitgewerkt na de verkoop. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de mogelijke toekomstige ingrepen in de zones, het potentieel archeologisch niveau binnen deze terreinen bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze zones uitgegaan van een integrale verstoring van het terrein.

Tussen de percelen zal een ontsluitingsweg worden aangelegd over een oppervlakte van ca. 6620 m². Hiervoor wordt rekening gehouden met een bodemingreep van ca. 1 m –mv. Daarnaast zullen verschillende langsgrachten (ca. 4447 m²) en drie private bufferbekkens (ca. 2212 , 2382 en 2788 m²) worden voorzien over tot op een diepte van ca. 1,3 m –mv. Het bufferbekken langs de zuidoostelijke zijde wordt aangelegd tot op een diepte van ca. 2,15 m –mv. Het overige gedeelte van deze zone wordt ingericht als groenzone, waarvoor een bodemingreep van 30 cm –mv wordt gerekend.

Aansluitend op de bedrijfszone zal ten noordoosten een bijkomend buffervolume worden aangelegd over een oppervlakte van ca. 3234 m² tot op een diepte van 1,15 m –mv. Er zullen geen bodemingrepen worden uitgevoerd aan de groenzone, verharding en bestaande bebouwing in de omgeving van dit buffervolume. Ten noordoosten van dit perceel is ten slotte een omwalde site gelegen. Deze omwalling zal eveneens dienst doen als bijkomend buffervolume. Voor deze vergunningsaanvraag zullen binnen de omwalde site echter geen bodemingrepen plaatsvinden. Ook de omwalling zelf wordt niet gewijzigd. De zone zonder bodemingrepen beslaat ca. 1,6 ha.

Figuur 9: Synthese van de geplande werken weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt, Opdrachtgever).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem en leemstreek
Tertiair	Lid van Moen (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 6: fluviatiele afzettingen / eolische afzetting / hellingsafzetting
Bodentypes	Pcc, Pep, Pdc, Pdp, Sbc(h)
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot zeer laag
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	14,3 – 16,0 m TAW
Hydrografie	Leiebekken , deelbekken Devebeek

1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Het terrein situeert zich op een Weichseliaan rivierterras binnen de Leievallei. Dit terras is gelegen in het interfluvium van de Leie en de Mandel die respectievelijk op ca. 2 km ten zuiden en 1,5 km ten noordwesten van het plangebied stromen. De Mandel stroomt vervolgens ca. 4 km ten zuidoosten van het plangebied over in de Leie. De vallei van de Leie maakt deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij zowel Leie als de Mandel een underfit river worden die in een bovenmaatse vallei vloeit. Binnen de brede Leievallei zijn op het microreliëf wel lichte hoogteverschillen waar te nemen. De hoogtes binnen dit gebied gaan van + 7 m in de alluviale vlakte tot ca. + 17 m op de hogere ruggen in de omgeving van Oostrozebeke. De afwatering binnen het Leie-Mandelinterfluvium gebeurt deels richting de Mandel, deels richting de Leie. Ten noorden van de Mandel situeert zich het terras van Meulebeke, dat bestaat uit verschillende versneden resten van het oorspronkelijke dalwandterras van het midden-pleistocene Leiedal waarbij de hoogte varieert tussen de ca. + 35 m nabij Meulebeke tot ca. + 23 m ter hoogte van Lotenhulle².

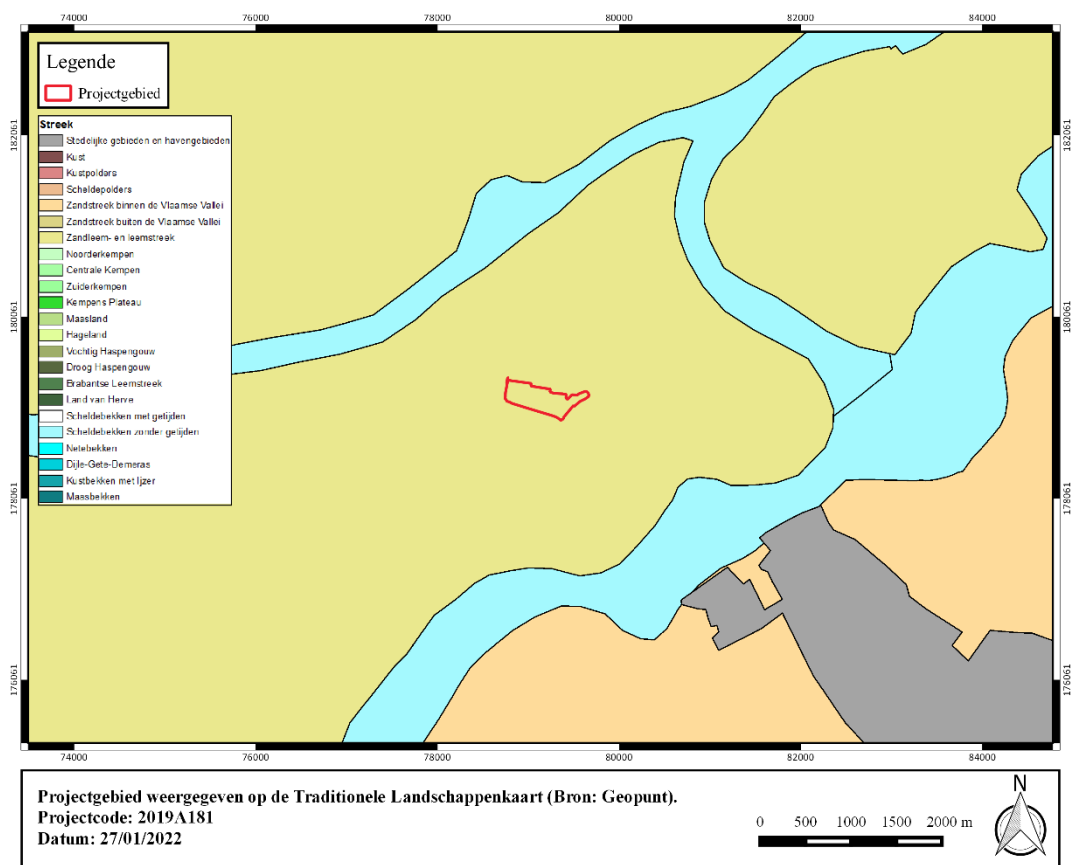
Het microreliëf binnen het projectgebied varieert tussen de 14,3 en 16,0 m TAW. De noordwestelijke zijde van het projectgebied is hierbij iets hoger gelegen, waarbij een duidelijk verschil zichtbaar is met de lager gelegen hoeve langs deze zijde van het terrein. Ter hoogte van de voormalige serres en de woning waar de bijkomende bufferzone wordt aangelegd situeren zich eveneens hogere zones. Het meest noordoostelijke omwalde gebied is dan weer iets lager gelegen.

Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Devebeek. De Gaverbeek stroomt op ca. 200 m ten westen van het projectgebied en loopt af in zuidelijke en westelijke richting naar de Mandel toe. De Boonaardsbeek die ca. 250 m ten zuiden van het terrein gelegen is, stroomt dan weer af in zuidelijke richting naar de Leie. Dit geldt eveneens voor een niet nader omschreven waterloop op ca. 350 m ten oosten van het projectgebied. De Moerdijkbeek ten slotte, die op ca. 450 m ten noorden van het terrein te situeren is, loopt af in noordelijke en oostelijke richting naar de Mandel.

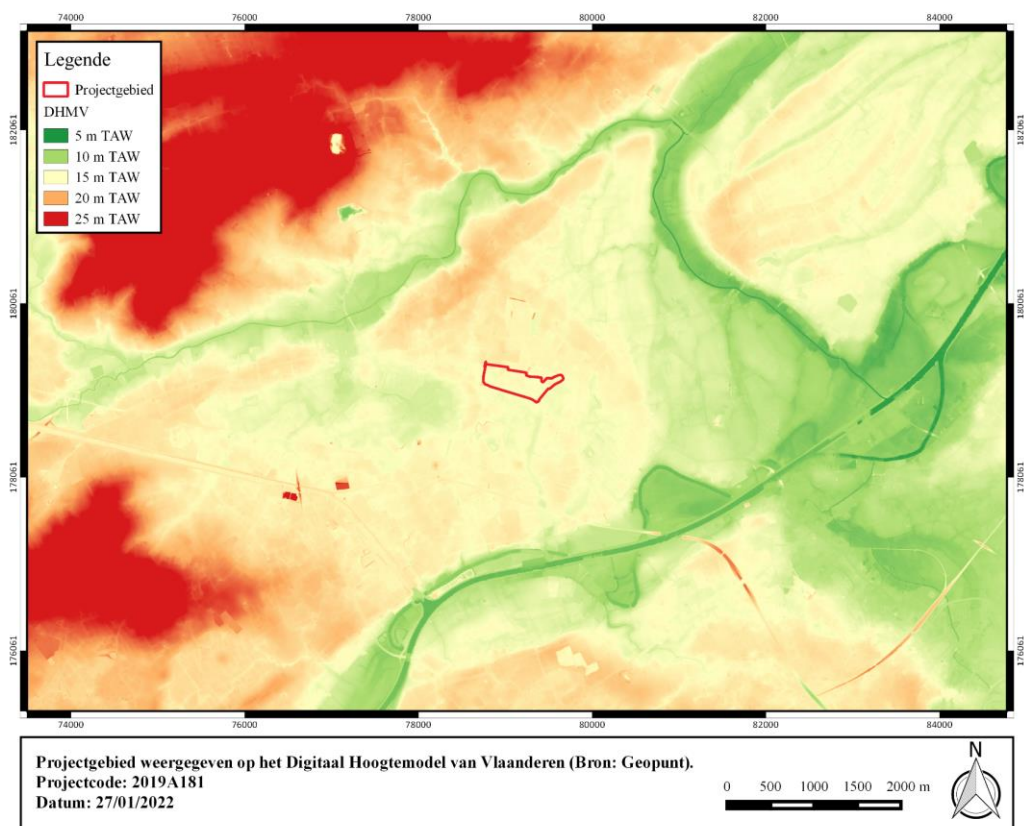
Het landschappelijk kader, op droger terrein nabij meerdere natte depressies en de Mandelvallei moet ongetwijfeld gunstig geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De makkelijk bewerkbare en goed gedraineerde lichte zandleemgronden moeten evenzeer aantrekkelijk geweest zijn voor vroege landbouwers in de omgeving.

² De Moor G., Lootens M., van de Velde D., Meert L. 1997

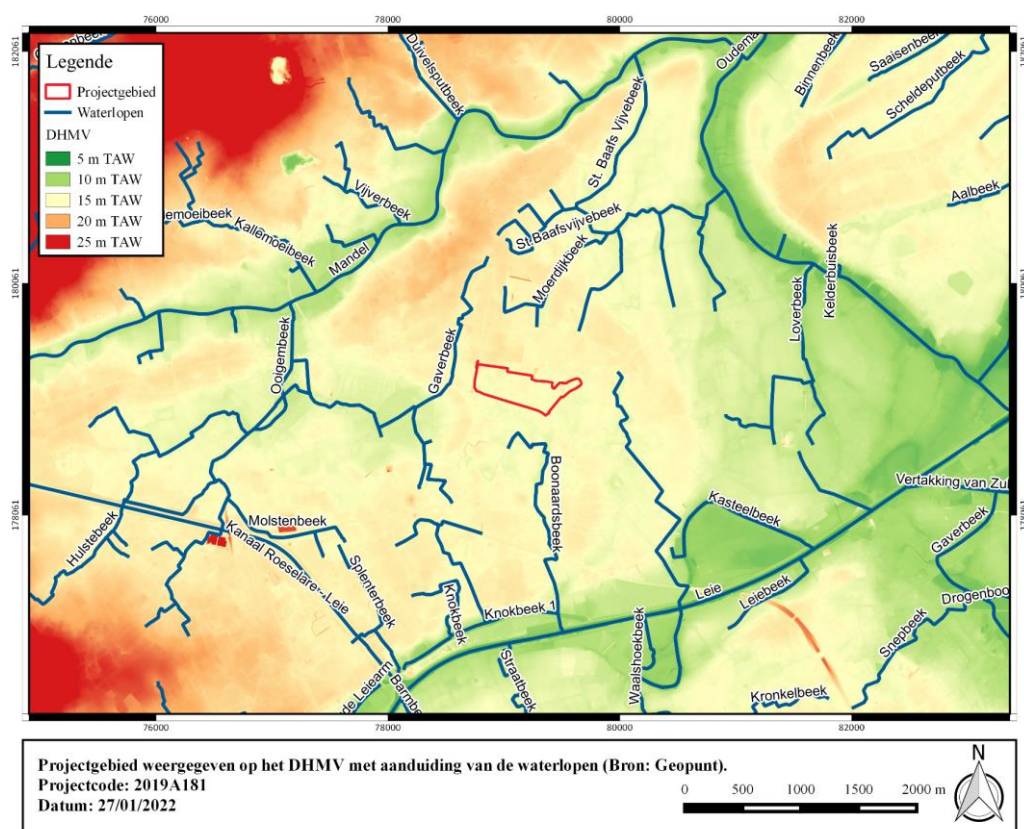

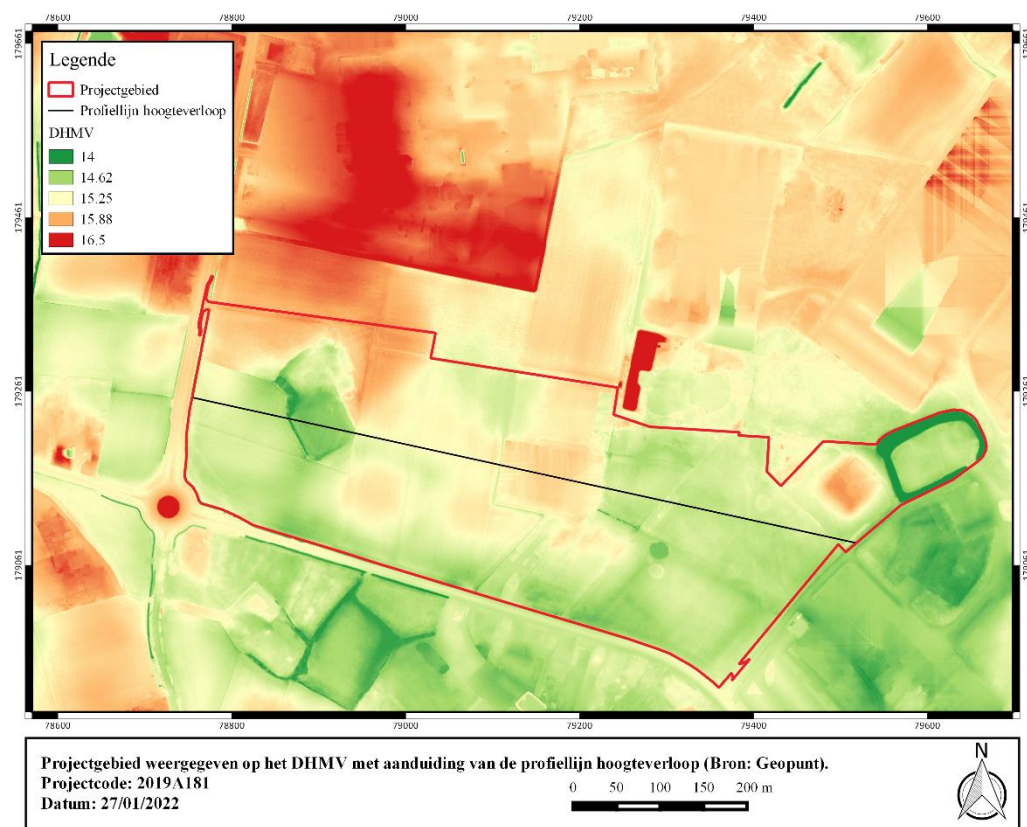
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

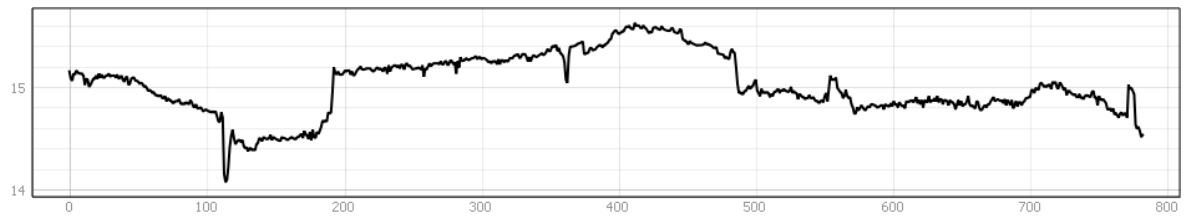

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHVV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHVV met aanduiding van de profiel hoogteverloop (Bron: Geopunt).

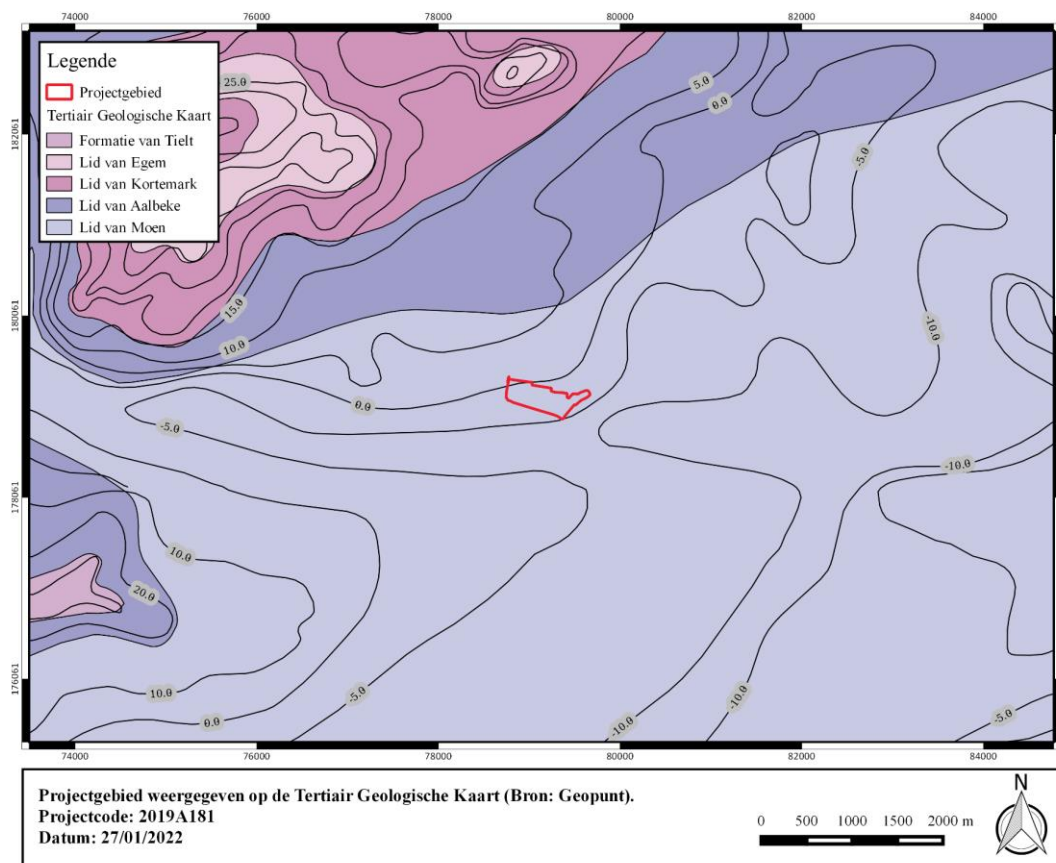

Figuur 14: Hoogteverloop van west naar oost.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

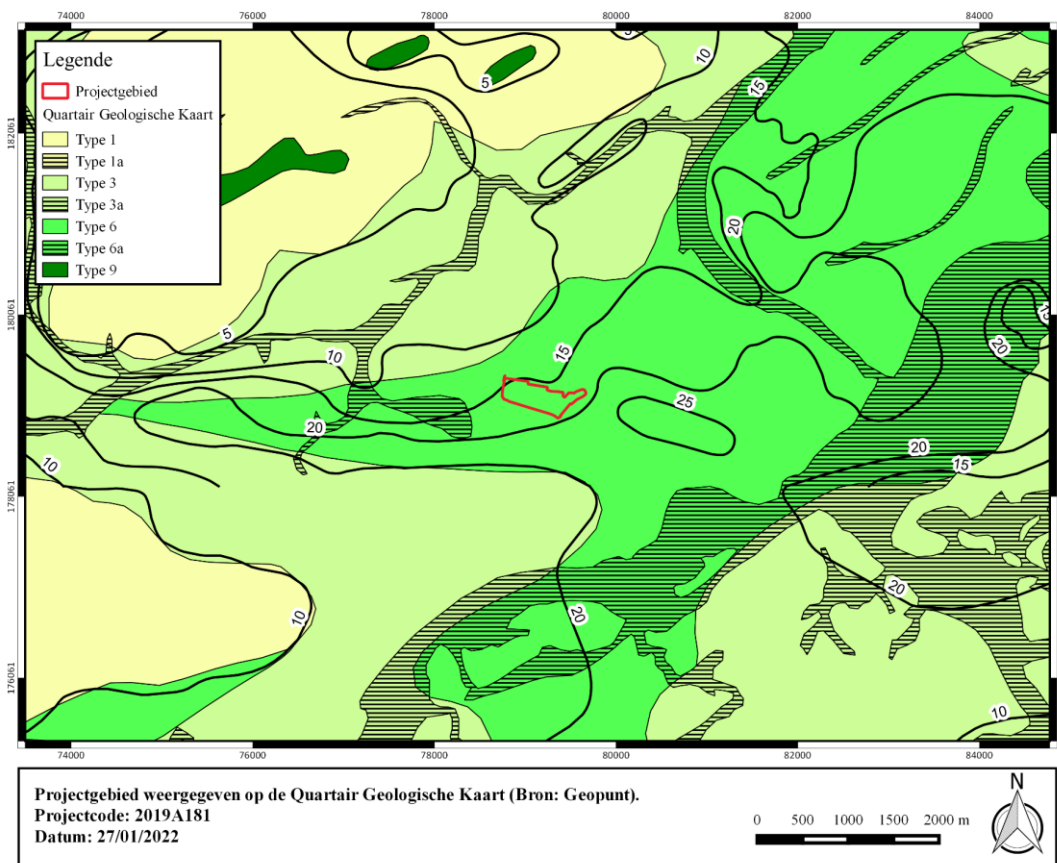

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 6**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zand tot zandleem). Binnen deze afzetting kunnen hellingsafzettingen voorkomen en deze afzetting kan lokaal afwezig zijn.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

Binnen het projectgebied kunnen 5 bodemtypes geconstateerd worden. Op het overgrote deel van het onderzoeksgebied is een matig droge, lichte zandleembodem weergegeven. Ter hoogte van de aanwezige vijvers bestaat de bodem uit zandleem zonder profielontwikkeling.

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

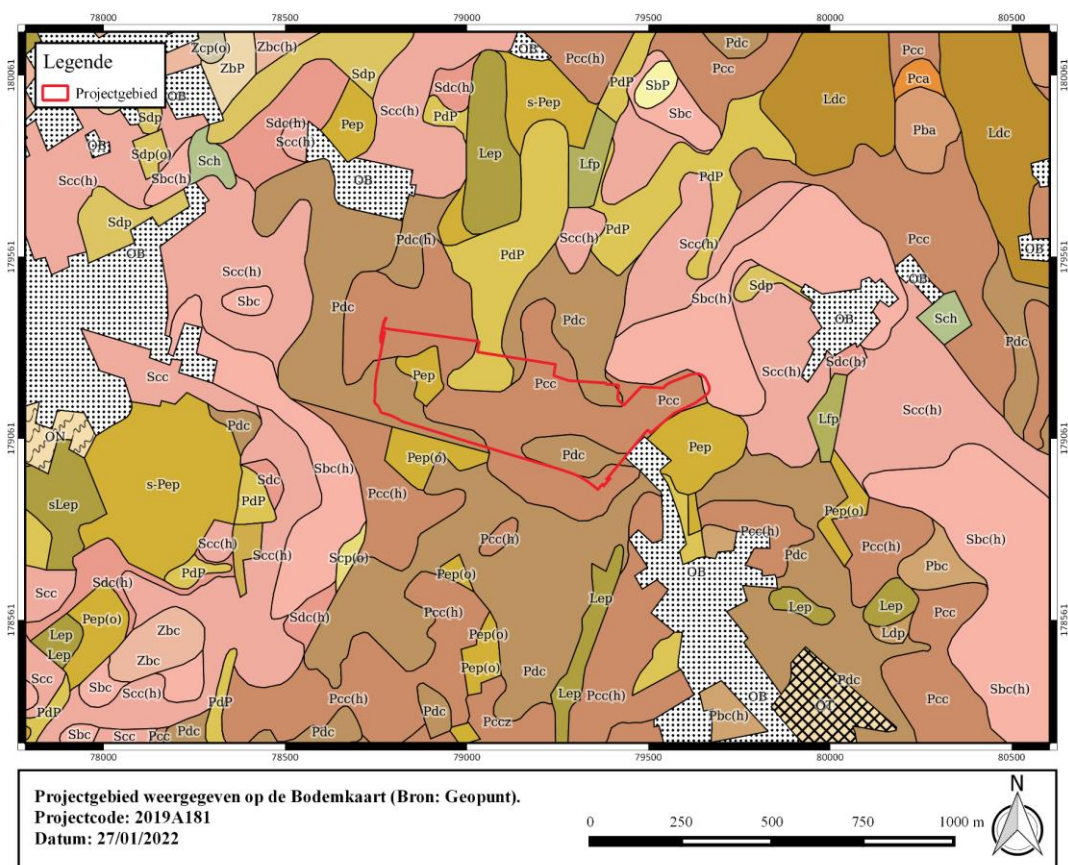
Het bodemtype **Pdc** is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag is zeer donker grijsbruin en humeus rijk. Het materiaal wordt bruin tot bleekbruin vanaf 30 cm diepte en in deze horizont komen roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. De klei aanrijkingshorizont is in veel gevallen bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbereik voorkomt is het een klei of klei-zandsubstraat.

Het bodemtype **PdP** is een matig natte licht zandleembodem zonder profiel of met onbepaald profiel. Het is een complex van gronden zonder en met zwakke profielontwikkeling. De bouwvoor is donker grijsbruin en 20-30 cm dik.

Het bodemtype **Pep** is een natte licht zandleembodem zonder profiel en is een hydromorfe bodem. De bouwvoor is donkerbruin tot donker grijsbruin met roestverschijnselen. Het materiaal wordt bruingrijs en sterk roestig vanaf 25 cm. Tussen 40 en 55 cm wordt het grijs en is het profiel fijn gelaagd met afwisselende zandige en kleiige laagjes. Het volledig gereduceerd materiaal situeert zich op ongeveer 100 cm diepte.

Het bodemtype **Sbc(h)** is een droge, niet gleyige lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is ca. 25 cm dik en donker grijsbruin. De textuur B is gedeeltelijk opgelost en er komen veelal ijzerconcreties voor (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

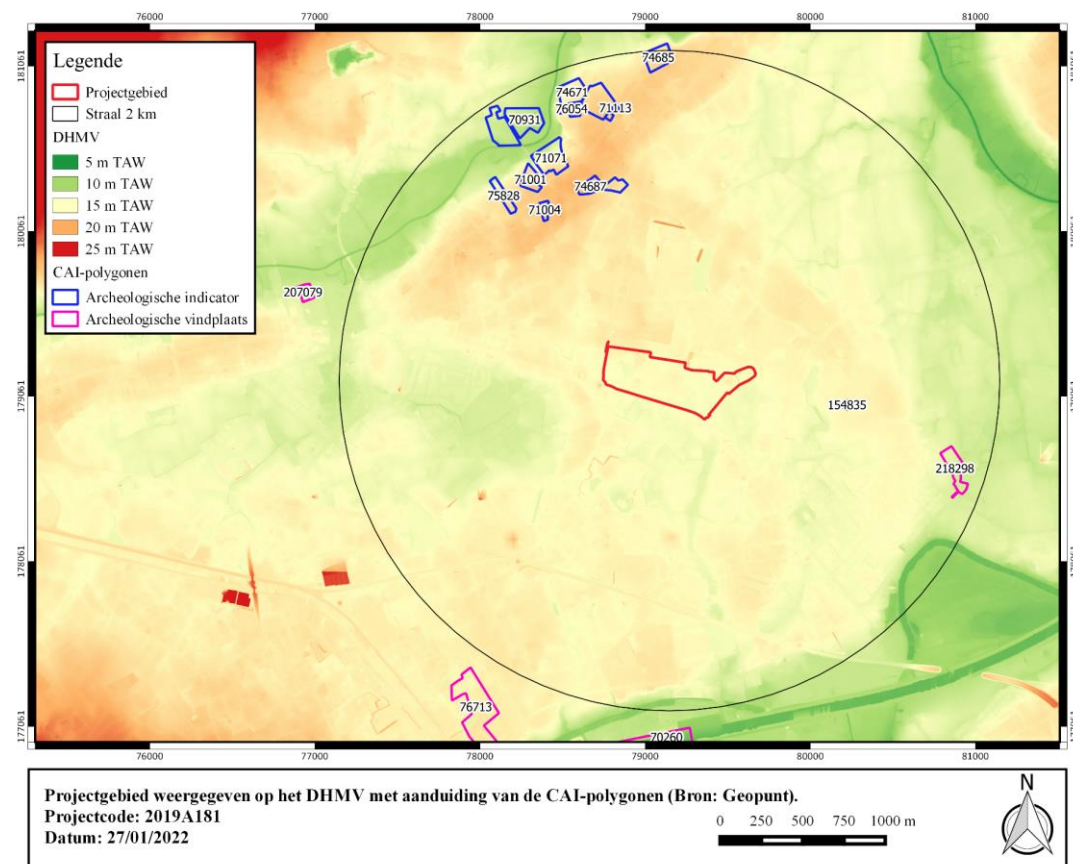

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied is reeds veelvuldig archeologisch onderzoek verricht. Vooreerst dient gewezen te worden op een relatief grote concentratie steentijdvondsten bij veldkarteringen in de omgeving zoals weergegeven in de CAI. Het merendeel van deze artefacten werd gerecupereerd langs de Mandelvallei. Daarnaast werden in de directe omgeving van het projectgebied reeds verschillende proefsleuvenonderzoeken en opgravingen uitgevoerd (cfr. infra). De gekende waarden wijzen op een regio die zeer rijk is aan archeologische sites. Dit is ongetwijfeld te wijten aan het zeer gunstige landschappelijke kader tussen twee grote riviervalleien. De vindplaatsen wijzen op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70260	Controle van werken (1974); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: aardewerk - Vindplaats binnen overstromingsgrens van de Leie en gevormd door een thans verdwenen kreek (100 m lang, 4-12 m breed, gemiddeld 3 m diep). Het verloop duidt op een afwijkend perceelspatroon. Romeinse tijd: In de kreek werd een groot fragment van een tegula en een wandscherf van een bord in terra sigillata gevonden. Bron: Despriet, Ph., 1975, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, in de Leiegouw 17, afl. 4, p.341-360.
76713	Mechanische prospectie (2005), Opgraving (2005,2008); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Neolithicum: gepolijste bijl Ijzertijd: twee handgevormde bakseltypes voor waaronder ribbelkommen – schaarse aardewerkvondsten Vroeg-Romeinse periode: 5-tal Romeinse brandrestengraven, te interpreteren als 'veldgraven'. Tweemaal 2 bij elkaar en 1 geïsoleerd graf. Allen met houtskoolrijke vulling met verbande botsplinters - Ingegraven hut van 3,5x3m die diende voor artisanale activiteiten - concentratie paalsporen, waarschijnlijk tweeschepig hoofdgebouw (15x4,5m) – enkele spiekers – 2 waterputten – grachtensysteem – kuil die wordt geïnterpreteerd als silo - kruikje in typische zeepwaar uit Noord-Frankrijk (Bavay-regio) Volle middeleeuwen: eenschepig hoofdgebouw in hout en vakwerk – een waterkuil - resten van het erf, erfgrachten, percellering van het omliggende land Middeleeuwen: hutkom – mogelijk ook tweeschepig hoofdgebouw – scherfje Bron: Hoorne J. 2007: Interimrapport Archeologisch onderzoek 2005 Wielsbeke - Vaartstraat.
207079	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Enkele kuilen en paalsporen, waarin enkele fragmenten grijs en handgevormd aardewerk werden aangetroffen. De sporen bevinden zich in alluviale afzettingen. Wellicht aan de rand van een bewoningsareaal dat zich buiten het projectgebied bevindt. Bron: Ryssaert C. 2014: Oostrozebeke- Ettingen. Archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek langs de Meulebekesteeweg en Ettingen i.o.v. VMSW, Deinze.
218298	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 m

	Middeleeuwen: Een door de mens vanaf de middeleeuwen opgevulde natuurlijke depressie, paalsporen, kuilen en greppels/grachten. Enkele van deze sporen zijn mogelijk eveneens in de middeleeuwen te dateren, al zijn de meeste vermoedelijk veel jonger. De paalsporen vormen geen herkenbare structuur en ook de functie van de kuilen is niet duidelijk. Ze zijn enkel te interpreteren als off site fenomenen.
--	---

II. Archeologische indicatoren

Veldprospectie

70931	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VI.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
70949	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VI.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71001	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VI.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71004	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VI.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71071	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-VI.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.

71091	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Romeinse tijd: aardewerk, bouwmateriaal. Onbepaald: metaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71113	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
71121	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
74671	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Romeinse tijd: aardewerk. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
74685	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Romeinse tijd: aardewerk. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
74687	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal.

	Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
74698	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
75828	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.
76054	Veldprospectie (2004); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Bron: Jehs D. en G. Noens 2005: Interimrapport van de veldprospecties 2004/2005 in Oostrozebeke (W.-Vl.). Lithisch materiaal, in: Notae Praehistoricae 25, p. 197-201.

Luchtfotografie

154835	Luchtfotografie (1992); NK: 150 m Onbepaald: grafheuvel (circulaire structuur). Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.96.
--------	--

(Archeologie) nota's binnen een straal van 1 km

In de directe omgeving van het projectgebied werden in het verleden reeds verschillende archeologienota's opgesteld. In onderstaande tabel worden de nota's waarbij eveneens een vervolgonderzoek werd uitgevoerd, toegelicht. Daarnaast werden in de nabijheid van het projectgebied eveneens verschillende opgravingen uitgevoerd.

Hoewel deze onderzoeken nog niet zijn opgenomen in de CAI werden bij vlakdekkend onderzoek op de terreinen tussen de De Maurissenstraat en de Lobeekstraat, ter hoogte van de Kasteelbeek, funeraire sporen uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse periode onderzocht. De grotere bronstijdgrafcirkels lijken in de regio ingeplant langs de terrassen van de Leie, op goed zichtbare plaatsen. Naast deze funeraire ruimte werden eveneens resten van bewoning aangetroffen die op basis van de waarnemingen gedateerd kunnen worden in de late ijzertijd en Romeinse periode. Daarnaast werden enkele sporen aangesneden die wijzen op menselijke aanwezigheid tijdens de middeleeuwen. Verspreid over het terrein werden ook enkele patronen van Franse en Duitse makelij uit WOI gerecupereerd evenals fragmenten van geschutsmunitie. Vermoedelijk kaderen deze vondsten binnen het bevrijdingsoffensief en schermutselingen langs de Leie³.

Eveneens langsheen de Maurissensstraat, op ca. 1 km ten zuiden van het projectgebied, werd in 2020 nog een opgraving uitgevoerd. Dit leverde sporen op die te linken zijn aan een vroegmiddeleeuws erf (ca. late 8^e-10^e eeuw), bestaande uit een bootvormig hoofdgebouw, vier vierpostige bijgebouwen en een waterkuil. Daarnaast werd nog een groot aantal paalkuilen aangetroffen waarin geen duidelijke structuren herkend konden worden. Quasi alle sporen kunnen op basis van het aangetroffen vondstmateriaal en van de gelijkaardige oriëntatie en spoorvulling aan eenzelfde vroegmiddeleeuwse fase worden toegeschreven⁴.

Ca. 900 m ten zuidoosten van het projectgebied werd in 2020 een opgraving uitgevoerd ter hoogte van het nieuwe sportcomplex. Tijdens de opgraving werden 38 archeologische sporen geregistreerd. De meerderheid van deze sporen betreffen paalsporen, grachten en greppels en enkele kuilen. Een achttal paalsporen konden toegewezen worden aan een bootvormige, volmiddeleeuwse houtbouwstructuur. Naast een gebouw werden verschillende grachten en greppels aangetroffen die mogelijks deel uitmaken van de erfafbakening. Er werd eveneens een (water)kuil werd aangetroffen in het noorden van het plangebied. Deze structuren betreffen bewoningssporen uit de volle middeleeuwen⁵.

Tot slot werd eveneens een opgraving uitgevoerd op ca. 850 m ten zuidwesten van het projectgebied langsheen de Gaverstraat/ Ridder De Ghellinckstraat. De aangesneden sporen betreffen greppelfragmenten, grachten, een aantal kuilen (waaronder een waterkuil), paalkuilen, houtskoolmeilers, brandrestengraven en een grafcirkel. Er konden echter geen bewoningsstructuren herkend worden en de meeste sporen, waaronder ook de paalkuilen, vertoonden geen onderling verband. Hoewel duidelijke bewoningsstructuren zoals gebouwen afwezig zijn, kon aan de hand van de sporen en het vondstmateriaal aangetoond worden dat er menselijke activiteit was vanaf de steentijden/metaaltijden tot in de late Middeleeuwen⁶.

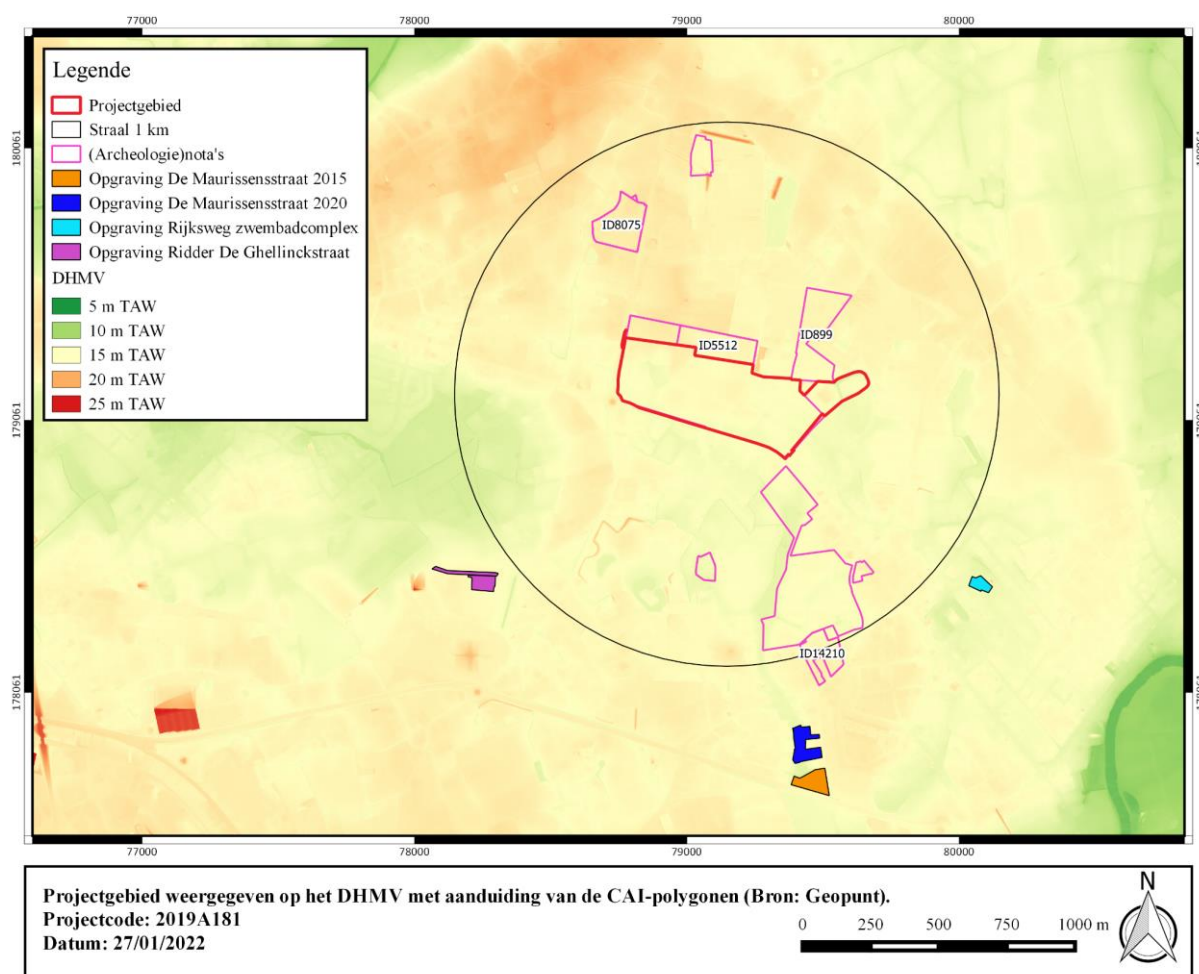
³ Beke F. & van den Dorpel A.C., 2017, Grafheuvels uit de metaaltijden en bewoning uit de late IJzertijd en de Romeinse periode, Archeologische opgraving te Wielsbeke 'De Maurissenstraat', Ruben Willaert Rapport 100, pp. 172

⁴ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1091>

⁵ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1170>

⁶ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1443>

Figuur 19: Projectgebied weergegeven met de archeologienota's binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

899 ⁷	Bureaustudie + PIB: Wielsbeke Rijksweg Bij het proefsleuvenonderzoek werden 6 proefsleuven aangelegd. Gezien de opbouw in de bodemprofielen is het terrein mogelijk genivelleerd geweest. Bewijzen daarvan zijn de dikke ophogingspakketten in het westen van de sleuven en het uiterst ondiep voorkomen van de C horizont centraal in de sleuven (aftopping). De archeologische sporen zijn schaars en vormen geen samenhangende structuren of concentraties. Enkel de lineaire sporen vertonen een hogere ouderdom. De datering van deze greppels wordt bemoeilijkt door het ontbreken van dateerbaar materiaal. De beperkte hoeveelheid aan relevante archeologische sporen maakt dat een vervolgonderzoek hier geen kenniswinst zou opleveren.	Vrijgave
2087 ⁸	Bureaustudie + PIB: Wielsbeke Breestraat	Vrijgave
5512 ⁹	Bij het proefsleuvenonderzoek werden 8 sleuven aangelegd. Er werden in totaal 81 sporen aangeduid en 16 vondsten	

⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/899>

⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/2087>

⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/5512>

20085 ¹⁰	verzameld. De meeste sporen waren antropogeen, waarvan het grootste deel behoorde tot perceelsgreppels en een landweg uit de 19de eeuw. 9 sporen waren van recente oorsprong. 2 sporen zijn als natuurlijke sporen geclassificeerd. Er zijn, met uitzondering van de 2 artefacten uit vuursteen, geen nederzettingssporen of vondsten die hierop kunnen wijzen waargenomen of verzameld.	
788 ¹¹ 3520 ¹² 7792 ¹³ 8075 ¹⁴	Bureaustudie + PIB: Wielsbeke Breestraat 5 Bij het proefsleuvenonderzoek werden 10 proefsleuven aangelegd. Tijdens de terreinevaluatie werden, op een houtskoolmeiler en een lokaal bewaarde afgedekte A-horizont na, geen andere archeologisch relevante sporen aangetroffen. De houtskoolmeiler zal verder worden onderzocht door middel van een AMS14C-datering, anthracologisch-en macrobotanisch onderzoek.	Verdere verwerking
8722 ¹⁵ 14210 ¹⁶	Bureaustudie + LBO + VAB + PIB: Wielsbeke Molenstraat Bij het verkennend archeologisch bodemonderzoek zijn twee chips uit de steentijd aangetroffen. De boringen waarin de chips werden gevonden gaven echter blijk van een bodemprofiel dat reeds aangetast is door diepploeging. Eventuele steentijdresten zijn dus niet in hun oorspronkelijke positie bewaard gebleven. In die zin is er geen potentieel op kennisvermeerderingen voor steentijdperiodes. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden relatief weinig sporen geregistreerd. Het ging om 60 antropogene sporen en 4 natuurlijk sporen. De antropogene sporen bestonden uit 2 vierkante of rechthoekige kringreppels, 6 greppels waarvan 4 te dateren in de metaaltijden, 38 kuilen en 12 paalkuilen zonder duidelijke datering, 1 laag langsheen de beek en 1 recente bakstenen constructie. Een vervolgonderzoek binnen het projectgebied van Wielsbeke Molenstraat zal absoluut een kennisvermeerdering opleveren. In het noordwestelijke deel van het projectgebied bevindt zich een funeraire of rituele ruimte die naar alle waarschijnlijkheid te dateren is in de (late) ijzertijd. Ondanks de kennis van de langdurige bewoning en begraving in en rond Wielsbeke, is dit aspect uit deze periode nog onbekend. Er werd een opgraving geadviseerd over een zone van 4430 m ² .	Opgraving

¹⁰ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/20085>

¹¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/788>

¹² <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/3520>

¹³ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/7792>

¹⁴ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/8075>

¹⁵ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/8722>

¹⁶ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/14210>

10794 ¹⁷	Bureaustudie + LBO + PIB: Wielsbeke Reynaertstraat 29A	Vrijgave
16262 ¹⁸	Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 4 proefsleuven aangelegd, alsook 1 kijkvenster. Bij deze terreininventarisatie werden 12 antropogene sporen (grachten/greppels, kuilen en 1 depressie) aangetroffen. De sporen zijn echter te geïsoleerd en twijfelachtig in datering om onderwerp te vormen van een verder vervolgonderzoek. Tijdens het onderzoek werd daarnaast slechts 1 vondst gerecupereerd. Het betrof een wandscherf in grijs gedraaid aardewerk.	

¹⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10794>

¹⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16262>

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het onderzoeksgebied bevindt zich op een landschappelijk gunstige positie op het plateau tussen twee grote riviervalleien dat wordt ingesneden door verschillende kleinere beekvalleien en moet een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op rondtrekkende gemeenschappen jager-verzamelaars evenals de vroegste landbouwers in de regio. Dit wordt bevestigd door de gekende archeologische vindplaatsen. De waarnemingen in de ruime omgeving tonen aan dat er reeds tijdens de steentijden menselijke aanwezigheid was in deze gebieden. Archeologische onderzoek wijst tevens op doorlopende bewoning in de metaaltijden, ijzertijd en Romeinse periode. Op ca. 1 km ten zuiden van het plangebied zijn bij een opgraving aan de Maurissenstraat bronstijdgrafcirkels aan het licht gekomen. Het rivierengebied tussen de vallei van de Mandel en de Leie is een zeer geschikte omgeving voor een gemengd boerenbedrijf uit de bronstijd. De ruggen van mineraalrijke, vochthoudende gronden waren zeer geschikt voor akkerbouw en als woonomgeving. Daarnaast was steeds water te vinden in de directe omgeving. Vanuit de nederzetting werd het omliggende land geëxploiteerd en is er een afname van bos en toename van open landschap te constateren. Bronstijdgrafcirkels zijn voornamelijk opgeworpen op natuurlijke verhogingen in het landschap, waarbij niet uitgesloten is dat het visuele effect werd nagestreefd¹⁹. De ligging van het plangebied in het interfluvium van twee brede riviervalleien én de reeds vastgestelde aanwezigheid van bronstijdgrafcirkels indiceert een hoge verwachting naar sporen uit de bronstijd binnen de projectgrenzen. Ook voor de IJzertijd zijn in de omgeving van het plangebied een ruim aantal sporen geattesteerd. Op basis van de beschikbare gegevens kan tevens vermoed worden dat de regio van het plangebied gedurende de (vroeg-)Romeinse periode werd gecultiveerd.

Mogelijk werden gedurende de vroege middeleeuwen delen van het reeds in cultuur gebrachte kouterland overgenomen. Op deze manier zouden zich ter hoogte van de droge bewerkbare gronden aan de Leieoevers los van elkaar staande landgebouwgemeenschappen ontwikkelen. Er wordt vermoed dat de dorpsnaam van Wielsbeke een Frankische oorsprong heeft. De eerste vermelding van Wielsbeke is als Wielsbecke in 1075, wanneer Albertus de Wielsbecke in een akte wordt vermeld. In 1141 wordt het bestaan van een grote landbouwuitbating vermeld. Bestuurlijk ressorteerde het dorp onder de graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Tielt.

Gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) heeft het dorp zwaar te lijden onder oorlogsgeweld. Tijdens de geuzenberoerten wordt het interieur van de kerk verwoest. Tijdens het Ancien Regime kent telt Wielsbeke twee windmolens. In de 18e eeuw groeit de bevolking aan. Naast kleine landbouwuitbatingen is de opkomende vlasnijverheid een aanvullende bron van inkomsten. In 1739 telt Wielsbeke reeds 106 wevers. In 1840-1844 worden al verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd. Deze kanalisatie leidde reeds tot een grote stijging van het waterverkeer over de Leie. Vanaf het midden van de 19de eeuw kende de vlasnijverheid een steile opgang doordat er geen verbod meer wordt gesteld op het roten in de Leie. Door de Engelse en Ierse vlaskopers werd de Leie "The Golden River" genoemd, vanwege zijn vermeende unieke rootkwaliteit van het Leiewater, wat eigenlijk voornamelijk te maken had met de trage stroming.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog houdt het 13de Linierregiment van de 8ste Infanteriedivisie als enige Belgische regiment stand tegen een Duitse overmacht, van 23-26 mei

¹⁹ Theunissen, L. 2009, Midden-bronstijdsamenlevingen in het zuiden van de Lage Landen: Een evaluatie van het begrip 'Hilversum-cultuur', 274 p.

1940. Zware gevechten langs de Leie in Wielsbeke, Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve leiden tot grote verliezen, door de verdediging wordt tijdswinst gecreëerd voor de geallieerde terugtrekking in Duinkerke. Door terugtrekkende Belgische troepen wordt de spoorwegbrug over de Leie tussen Sint-Eloois-Vijve en Wielsbeke opgeblazen. Na de drie dagen strijd zijn het dorpscentrum en de kerk van Wielsbeke zwaar verwoest. In plaats van heropbouw en herstelling van de kerk kiest men onder impuls van pastoor Laga om meer naar het noorden, op de "Molenhoek", een volledig nieuwe Sint-Laurentiuskerk in modern-gotische stijl op te trekken²⁰.

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Wielsbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14757> (Geraadpleegd op 28-01-2022)

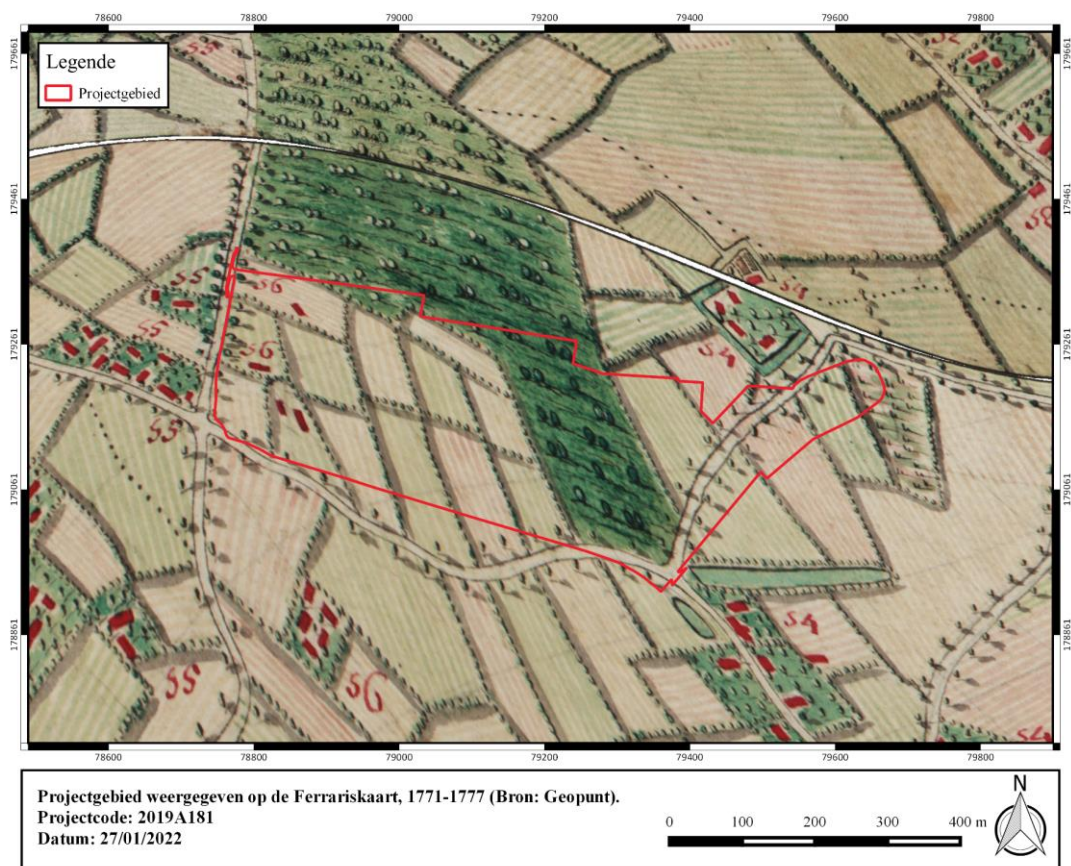

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

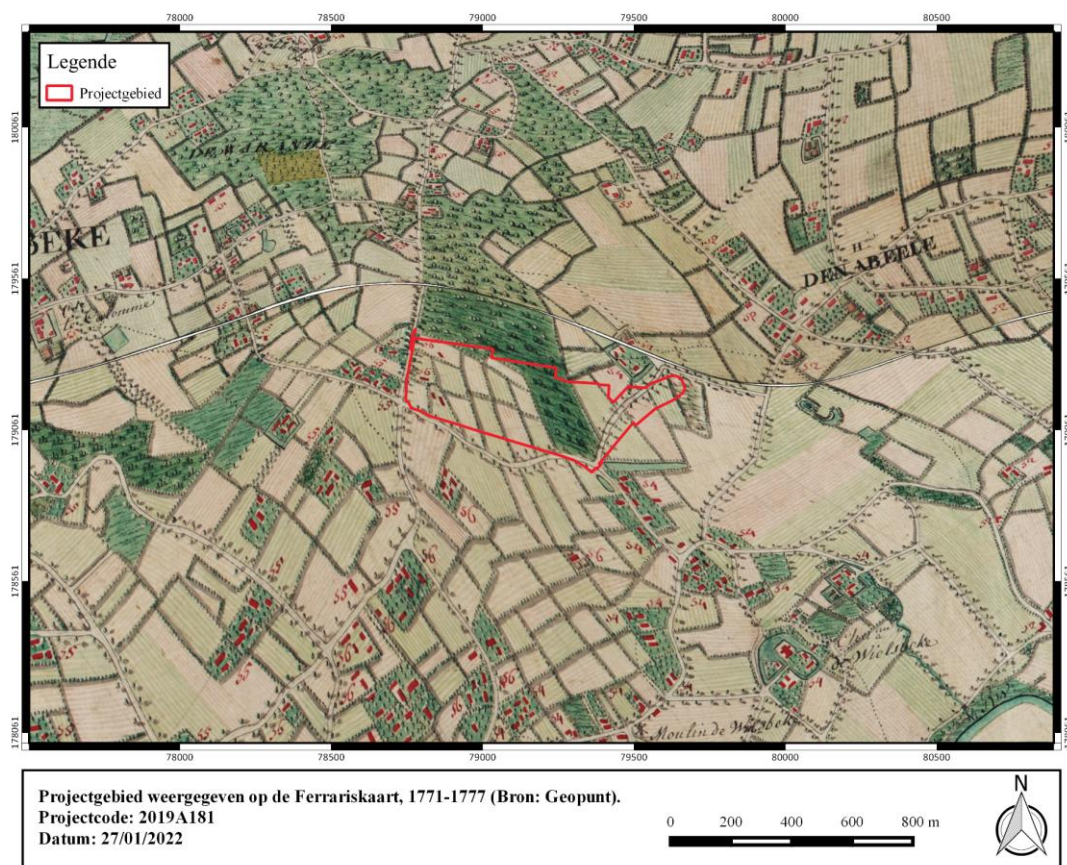
Het plangebied is op meerdere historische kaarten af te lezen. Hieronder worden zowel de Ferrariskaart (1771-1777), als de Atlas der Buurtwegen (1840), Vandermaelenkaart (1846-1854) en de Poppkaart (1842-1879) besproken.

Op de kaart van Ferraris uit 1777 staat het projectgebied deels gekarteerd als akkerland, deels als bosgebied. Langsheen de westzijde van het plangebied zijn 4 gebouwen waar te nemen. Het verloop van de Breestraat is reeds zichtbaar. In het oosten van het plangebied loopt een noord-zuid georiënteerde weg. Deze weg is thans niet meer aanwezig. Net ten noordoosten van het projectgebied is een site met walgracht gelegen. In werkelijkheid dient de site echter naar alle waarschijnlijkheid iets zuidelijker gesitueerd te worden en komt deze overeen met de noordoostelijke hoek van het projectgebied waar ook nu nog een woning met walgracht aanwezig is. Het onderzoeksgebied situeert zich zo'n 880 m ten noordwesten van de dorpskern van Wielsbeke. De ruimere omgeving wordt hoofdzakelijk gekenmerkt door akkerlanden met verspreide hoevebebouwing.

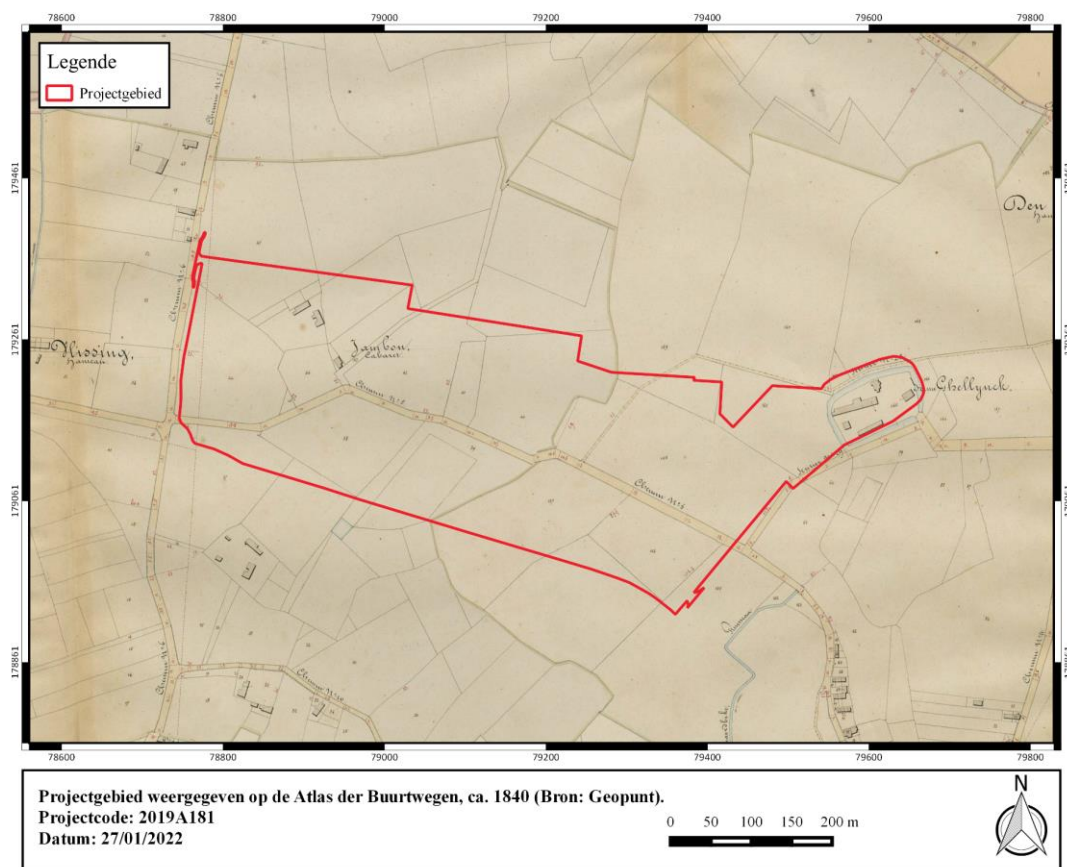
Op de Atlas der Buurtwegen is te zien dat het plangebied wordt aangesneden door een west-oost georiënteerde wegenis. Deze weg is op heden verdwenen. De Rijksweg is aangelegd in de periode 1852-1856, deels over bestaande wegen, deels over een nieuw tracé, parallel met kronkelende wegen zoals weergegeven op de Atlas der Buurtwegen. De Atlas der Buurtwegen geeft ter hoogte van de huidige hoeves langs de noordwestelijke en noordoostelijke zijde van het terrein reeds bebouwing weer. De bestaande hoeve gaat hier aldus op terug. De Vandermaelenkaart en Poppkaart geven een gelijk beeld weer. De hoeve langs de noordwestelijke zijde van het terrein wordt omschreven als *Cabaret Jambon*. De omwalde site langs de noordoostelijke zijde krijgt de benaming *Ferme Ghellynck*.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

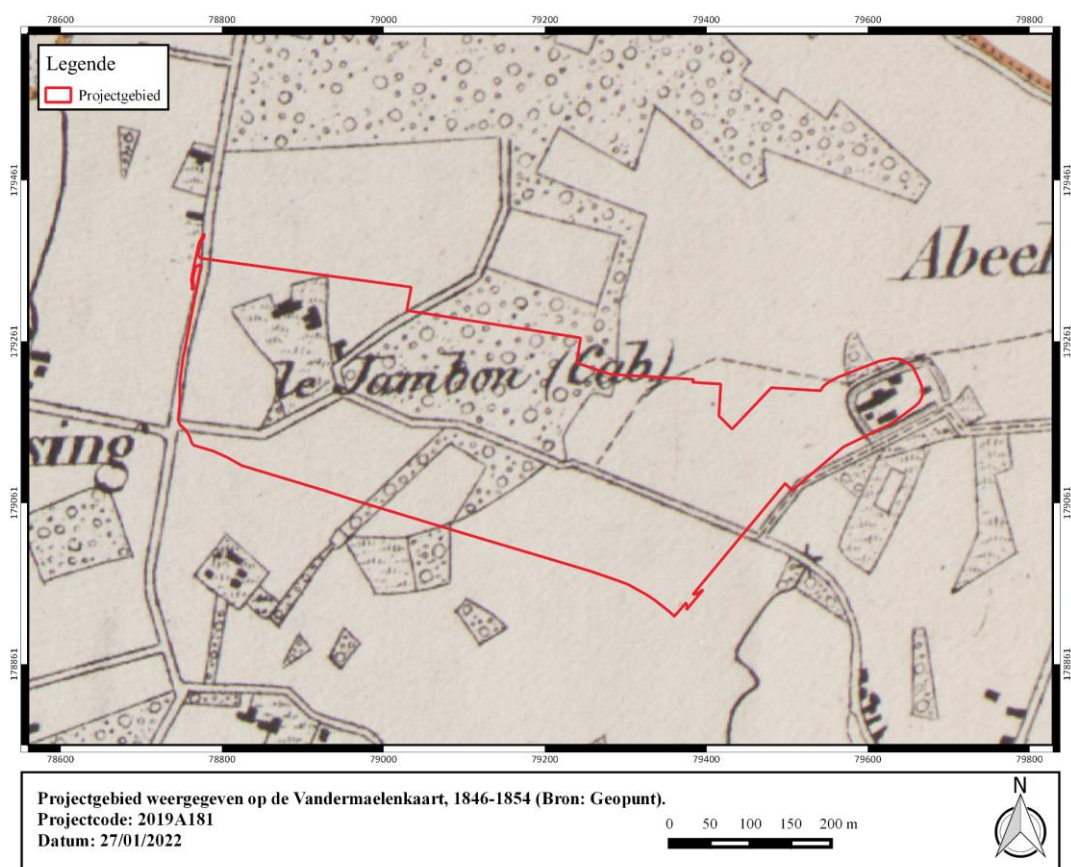

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

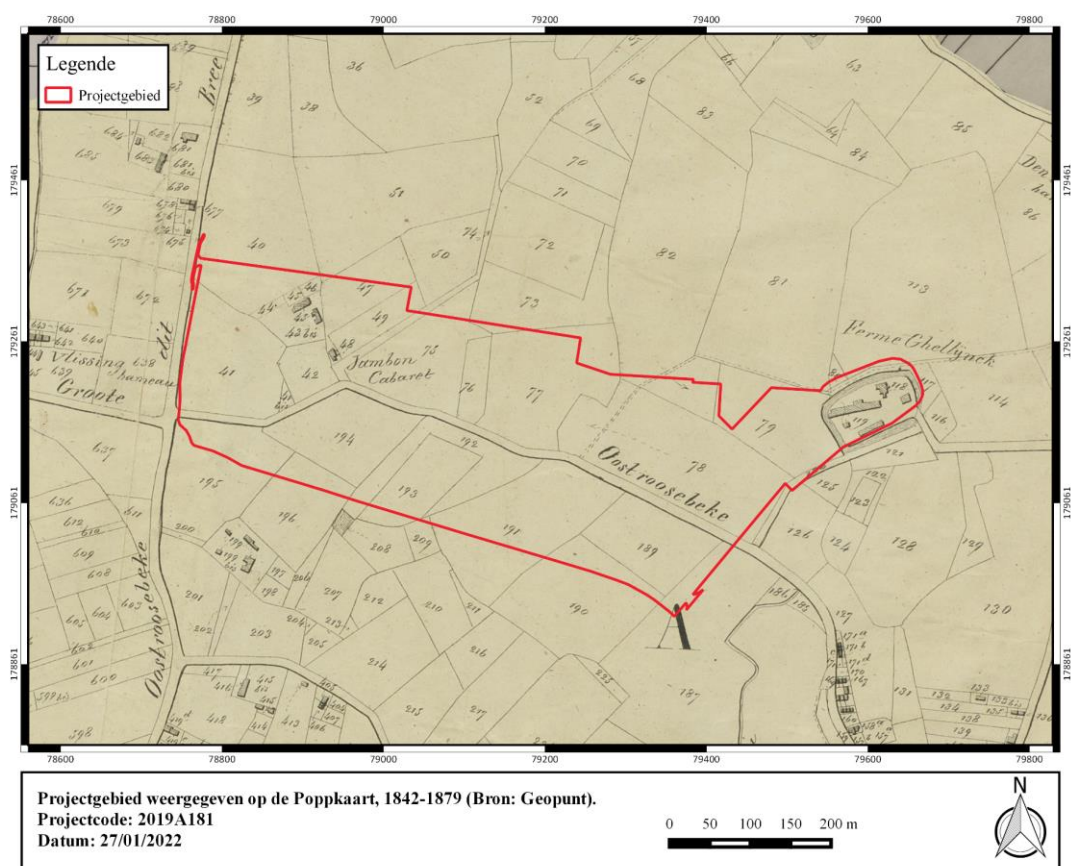

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

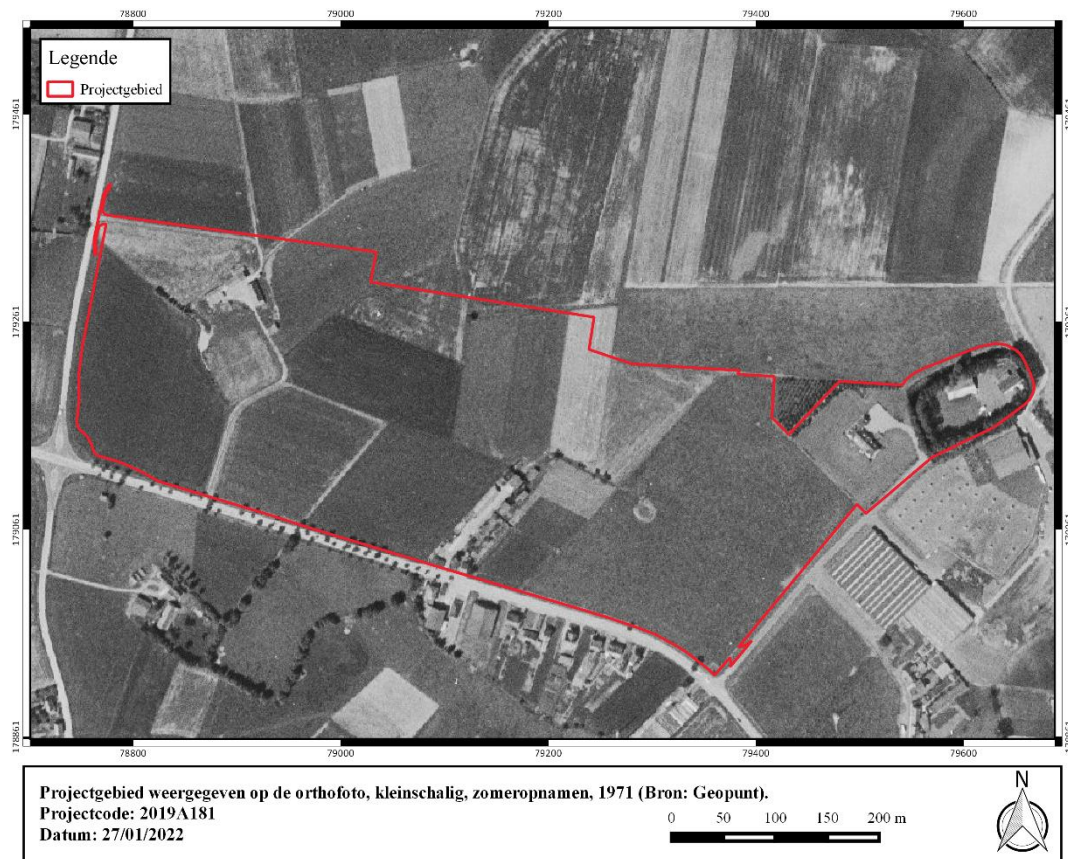

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

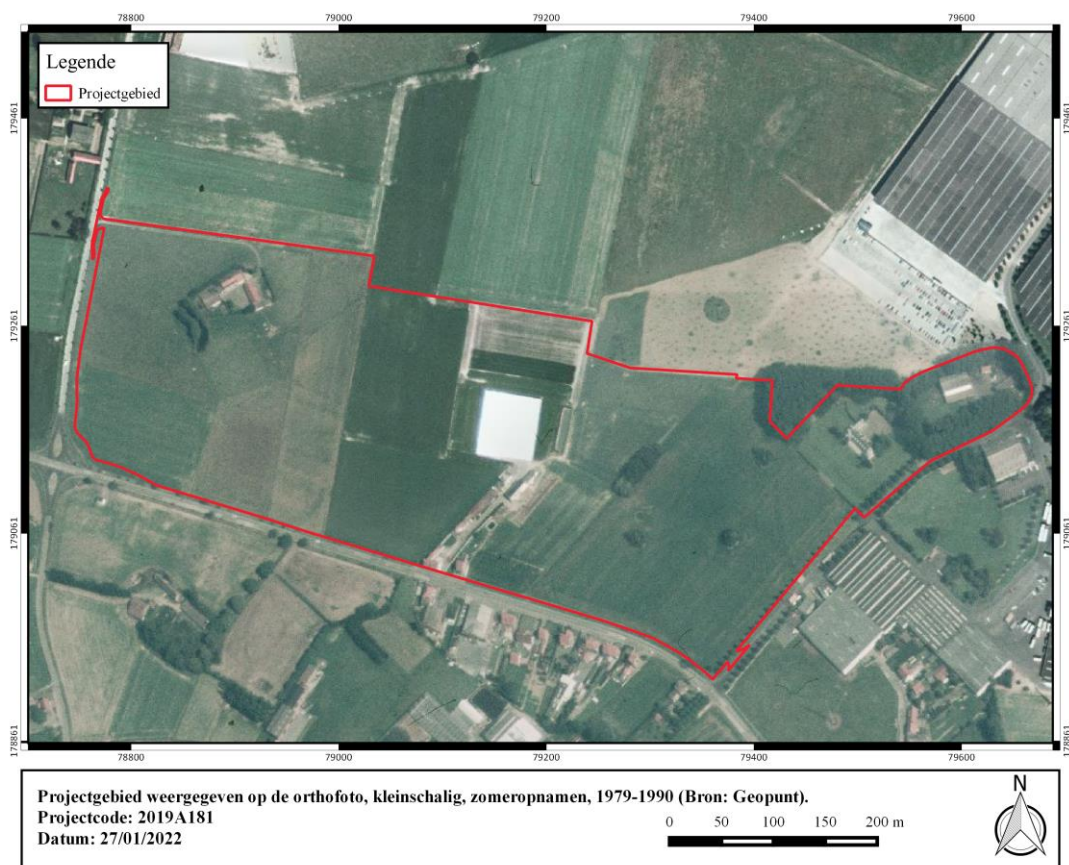
De orthofotosequentie geeft de evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

De eerste beschikbare luchtfoto dateert uit 1971. De hoeve in het noordwesten van het projectgebied en de bebouwing langs de Rijksweg in het zuiden zijn hierop reeds zichtbaar. Achter de woningen langs de Rijksweg lijken daarnaast meerdere bijgebouwen aanwezig te zijn evenals een verhardingszone. De hoeve langs de noordwestelijke zijde heeft naast de inrit langs de Breesstraat eveneens een inrit langs de Rijksweg. Ook langs de noordoostelijke zijde zijn de huidige gebouwen en verharding reeds weergegeven. De bestaande omwalling werd op dit moment nog omringd door bomen. Het overige gedeelte van het terrein is in gebruik als akkerland en weiland. In de jaren '80 wordt vervolgens centraal binnen het plangebied het serrecomplex opgericht met een waterbekken ten oosten hiervan. Op het beeld uit 2000-2003 zijn de serres verder uitgebreid en werd een nieuw waterbekken ingericht ten noorden van het complex. De situatie blijft vervolgens ongewijzigd tot aan de recente afbraak van de serres tussen het luchtbeeld van 2020 en 2021.

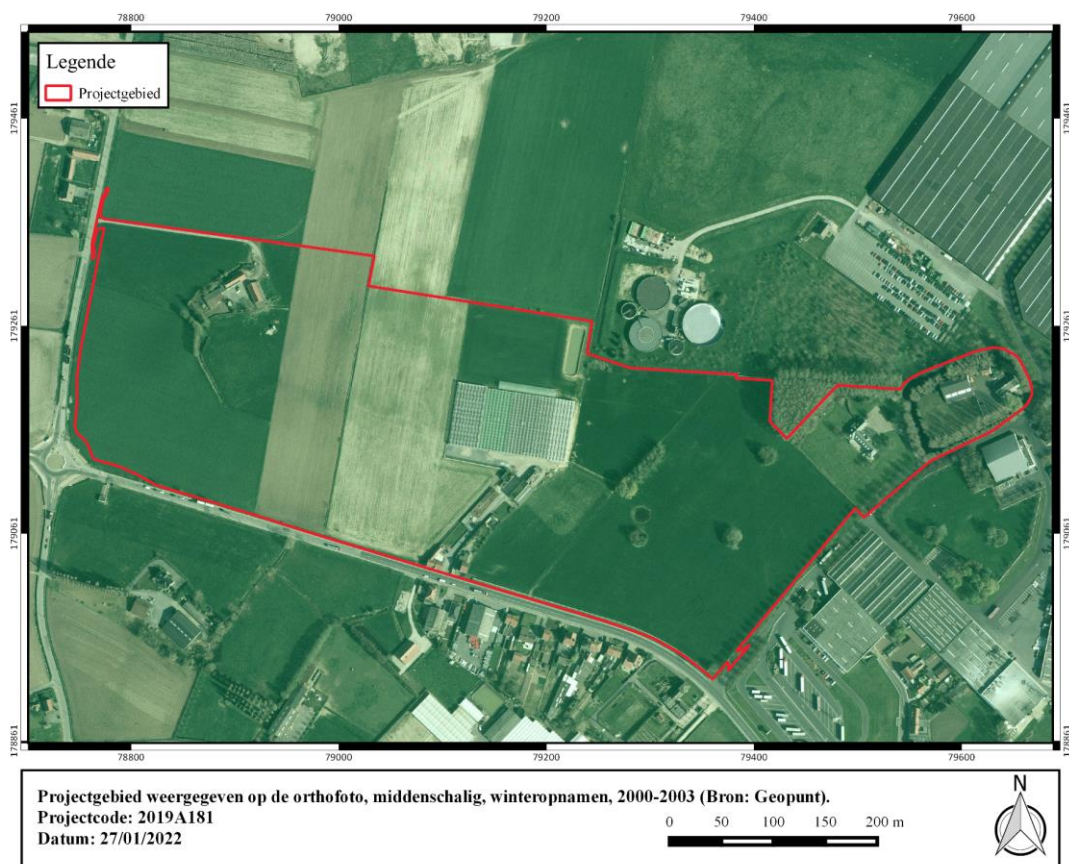

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

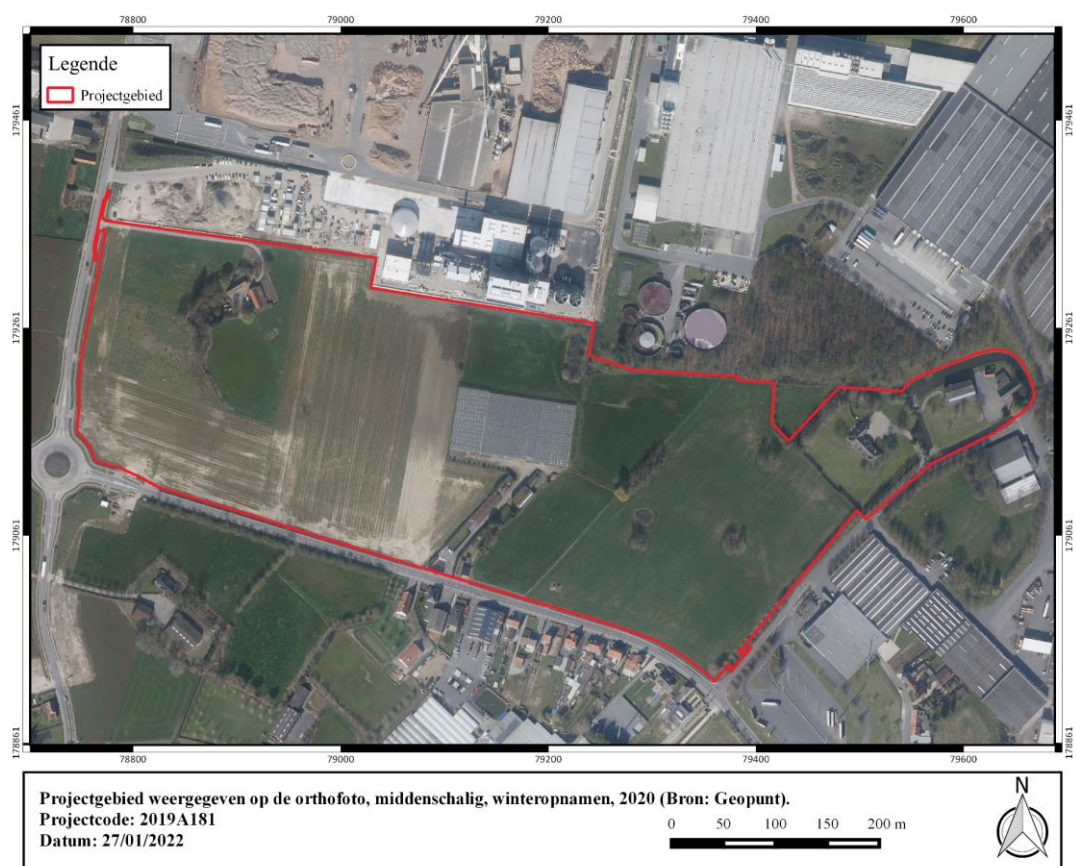
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

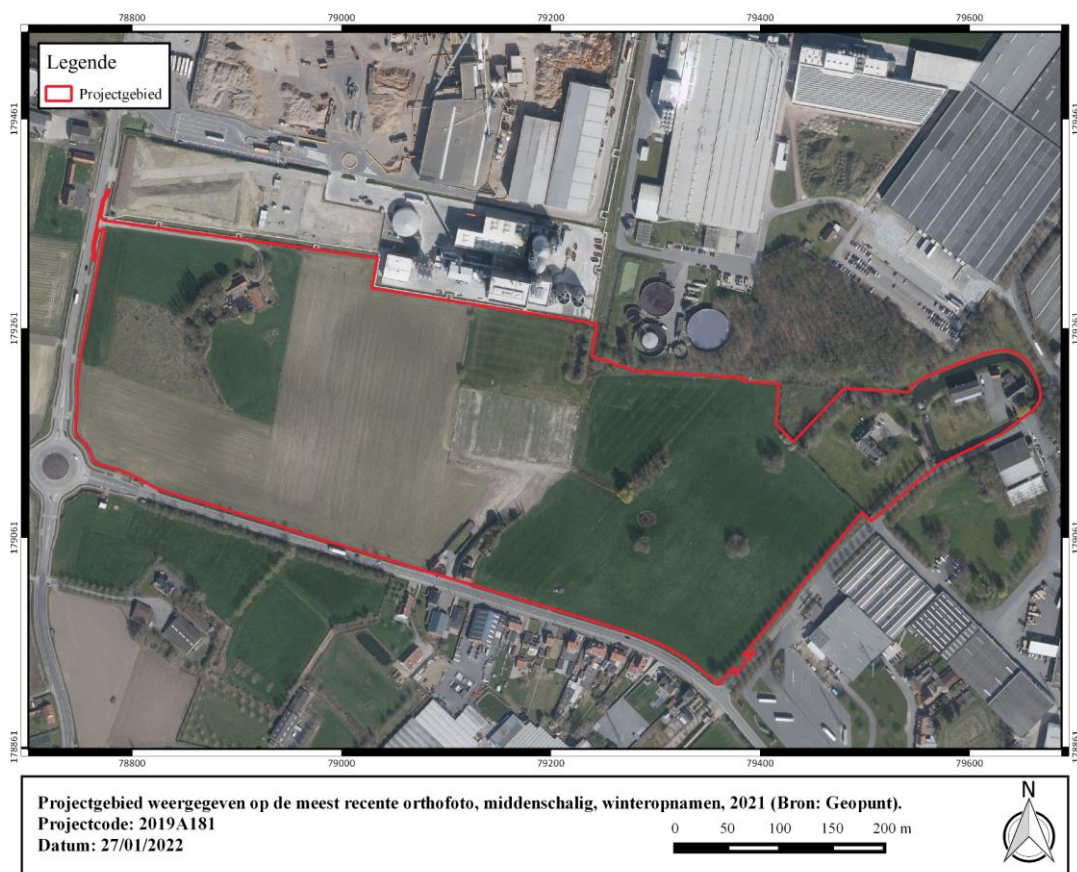

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2021 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een grootschalig nieuwbouwproject op een terrein langs de Rijksweg te Wielsbeke. In het verleden werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld voor hetzelfde terrein te Wielsbeke (ID 10620). Deze archeologienota betreft een aanpassing van de geplande werken en uitbreiding van het projectgebied. Het volledige projectgebied is ca. 20,07 ha groot. Het grootste deel van het terrein is in gebruik als akkerland. De aanwezige bebouwing en verharding worden gesloopt over een oppervlakte van respectievelijk ca. 1212 en ca. 2120 m² in het kader van de geplande ontwikkeling. Langs de noordoostelijke zijde van het projectgebied vinden over een oppervlakte van ca. 1,6 ha geen bodemingrepen plaats. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bevinden zich eveneens 3 vijvers, deze worden gedempt.

Wielsbeke is gelegen in de zandleemstreek. Het plangebied situeert zich op het interfluvium tussen de Leie en de Mandel. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw waarbij de top van het profiel bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. Op het overgrote deel van het onderzoeksgebied is een matig droge, lichte zandleembodem weergegeven. Ter hoogte van de aanwezige vijvers bestaat de bodem uit zandleem zonder profielontwikkeling. In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere nattere depressies aanwezig. Het landschappelijk kader, op droger terrein nabij meerdere natte depressies en de Mandelvallei moet ongetwijfeld gunstig geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De makkelijk bewerkbare en goed gedraineerde lichte zandleemgronden moeten evenzeer aantrekkelijk geweest zijn voor vroege landbouwers in de omgeving.

In het midden van de 18^e eeuw is het terrein in gebruik als akkerland in het westen en bos in het oostelijke deel. Het huidige stratenpatroon is reeds ten dele te herkennen op de Ferrariskaart. Langs de westelijke zijde van het projectgebied zijn verschillende gebouwen weergegeven. Langs het oostelijk uiteinde van het onderzoeksgebied is een omwalde hoeve weergegeven die tot op heden bewaard is gebleven. De 19^e-eeuwse cartografische bronnen geven bebouwing weer in het noordwestelijk deel van het plangebied, ter hoogte van de bestaande hoeve die wordt gesloopt. Tot het midden van de 19^e eeuw wordt het plangebied aangesneden door een west-oost georiënteerde wegenis. Tussen 1979 en 1990 worden centraal binnen het plangebied serres gebouwd. Op het jongste luchtbeeld is te zien dat deze glasbouw reeds gesloopt is. De impact hiervan op het bodemarchief is vooralsnog ongekend.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied is reeds veelvuldig archeologisch onderzoek verricht. Vooreerst dient gewezen te worden op een relatief grote concentratie steentijdvondsten bij veldkarteringen in de omgeving. Het merendeel van deze artefacten werd gerecupereerd langs de Mandelvallei. Net ten noorden van het onderzoeksgebied werd reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden eveneens twee lithische artefacten gerecupereerd. Het merendeel van de waargenomen bodemsporen betroffen greppelsegmenten uit de 19^e en 20^e eeuw. Ook op het terrein direct ten noordoosten van het onderzoeksgebied is reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd vastgesteld dat het terrein was opgehoogd. Enkele greppelsegmenten bleken vermoedelijk van oudere oorsprong. Een vervolgonderzoek werd echter als weinig zinvol ingeschat. Ten zuiden van het onderzoeksgebied werden bij onderzoek ook kleinere grafmonumenten aangetroffen die vermoedelijk te dateren zijn in de late ijzertijd. Vermoedelijk maken deze sporen deel uit van een grotere funeraire ruimte. Hier werd een vlakdekkend onderzoek aanbevolen. Verder richting het zuiden werden bij meerdere vlakdekkende onderzoeken funeraire monumenten uit de bronstijd en veldgraven uit de Romeinse periode in kaart gebracht en onderzocht. Tevens

zijn in de omgeving bewoningssporen uit de ijzertijd, Romeinse periode en de (vroeg) middeleeuwen opgegraven. De gekende waarden wijzen op een regio die zeer rijk is aan archeologische sites. Dit is ongetwijfeld te wijten aan het zeer gunstige landschappelijke kader tussen twee grote riviervalleien. De vindplaatsen wijzen op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een zeer grote trefkans inzake archeologisch erfgoed. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Mochten plaatselijk bodemhorizonten aanwezig zijn die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringskansen m.b.t. artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Vervolgens is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop te bepalen.

2 Bibliografie

Acke B., Bracke M., Fonteyn P., Wyns G., 2020, Eindverslag Wielsbeke de Maurissenstraat, Verslag van Resultaten Acke & Bracke bv.

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Wielsbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14757> (Geraadpleegd op 28-01-2022).

AGIV

Beke F. & van den Dorpel A.C., 2017, Grafheuvels uit de metaaltijden en bewoning uit de late IJzertijd en de Romeinse periode, Archeologische opgraving te Wielsbeke ‘De Maurissenstraat’, Ruben Willaert Rapport 100, pp. 172

De Ketelaere S., Swaelens C., 2021, Eindverslag Opgraving Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat Groenbuffers en Vlokkenlijn, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1824.

De Moor G., Lootens M., van de Velde D., Meert L. 1997, *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart – Kaartblad 21 Tielt*, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap-afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Derweduwen N., Vahoutte C., 2020, Eindverslag Archeologische opgraving Wielsbeke Rijksweg, Verslag van Resultaten Monument Vandekerckhove nv.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Theunissen, L. 2009, Midden-bronstijdsamenlevingen in het zuiden van de Lage Landen: Een evaluatie van het begrip ‘Hilversum-cultuur’, 274 p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

